

részéhez egy kemencét is építettek. A kemence sütőfelülete alatt korongolt, szürke edénytöredékekből álló réteget dokumentáltunk.

A leletanyag nagy részét az edénytöredékek alkotják, melyek mintegy fele kézzel formált fazekakhoz, másik fele korongolt, szürke és téglaszínű edényekhez tartozott.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a kecskeméti Katona József Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Bottyán Katinka, Császi Dávid, Molnár Zsolt technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

180. Felsőszentiván határa

(Bács-Kiskun megye) Ó, B, Sza, N, Á

2009. szeptember 2–4. között az 55. sz. főút Tataháza–Csávoly szakaszán burkolatmegerősítés és kerékpárút építése kapcsán, örökségvédelmi hatástanulmány készítése céljából végeztünk terepbejárást. A tervezett beruházás a főút 71+776–84+475 km-sz. közötti – már meglévő – szakaszát, ill. annak közvetlen környezetét érintette. A munka folyamán külterületeken az út mindkét oldalát 50–50 m szélességben vizsgáltuk, összességében a szakaszoknak kb. 37–38%-a bizonyult hatékony terepi vizsgálatra alkalmasnak.

Felsőszentiván közigazgatási területén ismert lelőhelyet nem érintettünk, de 5 új lelőhelyet azonosítottunk: HT-108, HT-134–137 (KÖH 72695, 73231, 73233, 73235, 73237). Az őskori, bronzkori, szarmata, hunkori szarmata és Árpád-kori leletanyag felszíni telepnyomra utalt.

Munkatársak: Bácsmegi Gábor régész, Sultis László régésztechnikus, Csenkey-Sinkó András restaurátor.

PARDITKA GYÖRGYI

181. Foktő, Kis-tő-sarok

(KÖH 72707)

(Bács-Kiskun megye) B, Á, Ú?

A lelőhely Dunapataj községtől D-re található, egy lankás kiemelkedésen, az 51. sz. út két oldalán, 220 m hosszan húzódva. A főút a lelőhely közepén fut keresztül, a telep Ny-i és K-i irányban folytatódik.

Az 51. sz. út szélesítéséhez kapcsolódó szakfelügyelet alkalmával előkerült lelőhelyen a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai 1983 m²-en, 2009. július 30. és szeptember 26. között végeztek feltárást.

Az ásatás során egy középső bronzkori (Vatya-kultúra) telep részletét találtuk meg. A 68 feltárt objektum között 45 különböző méretű gödör és 9 ismeretlen korú cölöphely mellett egy rossz állapotban megmaradt, részben földbe mélyített ház is volt. Az objektumokból nagy mennyiségű házikerámia és kevés díszkerámia került elő, 10 árok újkorinak, vagy ismeretlen korúnak bizonyult. A bronzkori jelenségeken kívül egy nagyméretű

Árpád-kori gödröt, benne cserépbogrács-töredékeket is találtunk. A lelőhelyen – egy ismeretlen korú árokban feküdt lókoponyától eltekintve – rendkívül kevés állatcsont került felszínre. A feltárt területen több újkori beásás nyomára bukkantunk, valamint a főút melletti, a lelőhelyen végighúzóódó árokkal korábban több régészeti objektumot is részben megsemmisíthettek.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a kecskeméti Katona József Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Kulcsár Zoltán, Kulcsár Zoltánné, Frank Tamás.

HARGITAI ANDRÁS

182. Fonyód, Várhegy

(KÖH 54136)

(Somogy megye) Kö

A Várhegyen kilátó építését kezdték meg. A nagyobb munkák megkezdése előtt a területen tereprendezés ill. néhány vezeték áthelyezése miatt szakfelügyeletet végeztünk 2009. november 11–13. között. A terület két végén két kb. É-D-i irányú, ill. köztük egy kb. Ny-K-i irányú árkot nyitottunk.

Az eredeti altalajt 40 cm mélyen találtuk meg, de számos újkori beásás ennél mélyebben bolygatta a területet. Az árkokból több újkori töredék került elő, üveg- és műanyagdarabok utaltak a talaj mozgására. A területtől nem messze lévő egykori katonai légvédelmi megfigyelőállomás, majd később a kilátó építéskor, ill. a vezetékek lehelyezésekor jelentősen megbolygatták a területet. Az árkokban talált közepes mennyiségű középkori (13–15. sz.) kerámia arra utal, hogy ebben az időszakban lakhatták a dombot. Több téglá is előkerült a nagy mennyiségű kő mellett, ami arra utal, hogy korábban esetleg épület állhatott valahol a területen. A feltárást során régészeti objektumot nem találtunk. Megállapíthattuk, hogy az építendő kilátó területét a 20. században is jelentősen bolygatták, az esetleges korábbi objektumokat megsemmisítették. Ugyanakkor a talált középkori kerámia segítségével adatokat nyertünk a földvár történetére. A sáncok eredetére a későbbi munkálatok adhatnak pontos választ.

Munkatársak: Balla Krisztián, Cserép Tamás, Nyári Zsolt technikusok.

MOLNÁR ISTVÁN

183. Földes, Rákóczi Mezőgazdasági Kft.

(KÖH 72271)

(Hajdú-Bihar megye) Sza

2009 szeptemberében leletmentő ásatást végeztünk a szervezetrágya tározók földmunkái során előkerült régészeti jelenségek feltáráására. A lelőhelyen a római császárkori időszakából két körárkos szarmata temetkezést tártunk fel. Az egymás mellett elhelyezkedő kb. 15 m átmérőjű

és 140–170 cm széles körárkoknak a D-i oldalon volt a bejárata. Az árkokkal körbevett temetkezések É–D tájolásúak és kifosztottak voltak. A 250×70 cm alapterületű és 110 cm mély sírban néhány darab embercsonton kívül pár üveggyöngyöt, néhány kerámiatöredéket, egy porrá tört üvegedény maradványait és egy vaskést találtunk. A másik, 220×90 cm alapterületű és 120 cm mély sírban az elhunyt bal alsó lábszára anatómiai rendben maradt meg. Ezt a részt nem bolygatták a sírrablók, így itt megmaradt a lábhoz helyezett kisméretű, szürke füles edény és egy darabokra tört, de restaurálható üvegpohár. A sír betöltéséből egy bronzfibula is előkerült.

D. SZABÓ LÁSZLÓ

184. Füzér, vár (KÖH 16582)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Kk, Kú?

A 17. sz. végi inventáriumok által „Lyukpincének” nevezett, háromágú pincerendszer járataitól Ny-ra elhelyezkedő, fákkaal ritkásan benőtt, és aránylag sík területen jelöltük ki 2009-ben a füzéri várhoz kapcsolódó kutatások helyszínét. A régészeti feltárásokat a miskolci Herman Ottó Múzeum Régészeti osztályának munkatársaival, valamint a füzéri önkormányzat által biztosított közmunkásokkal közösen végeztük el 2009. augusztus utolsó hetében. A fent jelzett terület É-i részén egy 22 m hosszú, és 2 m széles, valamint attól mintegy 20 m-rel délebbre egy 7 m hosszú és szintén 2 m széles árokban kezdődtek meg a kutatások. Célunk a középkori forrásokban előforduló, talán a fent említett pincékhez kapcsolódó egyéb (gazdasági?) épületek esetleges meglétének tisztázása volt.

A terület D-i részén elhelyezkedő rövidebb kutatóárkunkból a középkorhoz köthető objektum vagy leletanyag nem bukkant elő. Ugyanakkor a fehér színű sziklás altalajt fedő köves rétegből nagy mennyiségű bronzkori kerámiatöredék származott.

Az északabbra kijelölt kutatóárok Ny-i részén 90–100 cm-es mélységben két, vörös színű, paticsos szélű mintegy 3 m átmérőjű karikaként jelentkező objektum nyomaira bukkantunk. Ezek kitisztítása és bontása során két középkori mészégető kemence maradványai kerültek elő. A nyugatabbra elhelyezkedő kemencének csupán a D-i fele esett kutatóárkunk területébe, azonban így is tökéletesen tudtuk vizsgálni szerkezetét és betöltésének rétegeit.

Az egykori kemence betöltésének kitermelése során mésszel kevert, köves, sötét színű betöltést bontottunk el. A mészégető kemence teljes mélysége a jelenlegi felszíntől mérve 190 cm, kisserkeszthető teljes átmérője kb. 320 cm. A kemencegödör fenekének szélén egy 35 cm széles és 40 cm magasán megmaradt meszes habarcsba rakott kőfalat tártunk fel. E „fal” felett a kemence oldala mintegy 5–6 cm vastagságban és 60 cm magasságban vörösen átégett. Ez a jelenség a mészégetés folyamán keletkezett igen nagy hőnek tulajdonítható, azaz a mészégető kemence egykori aktív működésének is egyértelmű bizonyítéka.

Egykor erre az előbb leírt falazatra építhették magát a kemencét, mely jellegénél fogva nem maradt fenn.

A másik vörös színű feltöltés szintén egy – ugyanakkor a fentiekben bemutatottól kissé eltérő szerkezetű – mészégető kemence maradványait rejtette magában. Ez egy kisebb méretű, ovális alaprajzú, teknős aljú kemence, átmérője kb. 2 m, mélysége, a feltöltés szintjétől mérve, mintegy 60 cm volt. Kőből rakott fallal, vagy kemencepadkával ennél a kemencénél nem találkoztunk. A meszes betöltésű kemencetést körül megfigyelt vörösre átégett földréteg sokkal intenzívebb, vastagabb volt. Szélessége mintegy 10–15 cm. A mészégető aljában jelentős mennyiségű égett fadarabot, faszenet is találtunk. A kemence szája K felé nézett.

A feltárt mészégető kemencék korhatározásában stratigráfiai helyzetükön túl igen csekély számú kerámiatöredék van segítségünkre. A nagyobb kemence betöltéséből pár darab barna színű fazékból származó cseréptöredék, valamint egy sárgásfehér színű vörös festéssel díszített asztali edény töredéke került elő. A töredékeket a 13. sz. második felére vagy a 14. sz. elejére keltezhetjük.

A másodikként feltárt kisebbik kemence betöltéséből korhatározó lelet nem került elő. Azonban stratigráfiai helyzete alapján ezt a késő középkorban vagy a kora újkorban használhatták.

GÁL-MLAKÁR VIKTOR

185. Galgahévíz, Fő utca 151. (KÖH 25562)

(Pest megye) B, Kk

2009-ben a község központjában, a középkori Hévíz falu területén található telken (402 hrsz.) régészeti megfigyelést végeztem. A meglevő épület bővítéséhez ásott sávvalapokban az 50–55 cm vastag, újkori törmelékekkel (tégla, kő, síküveg darabok) és sárga agyaggal kevert felső rétegtől éles vonallal vált el egy sötét, apró paticsrögöket és faszénmorzsát tartalmazó, 25–30 cm vastag homokréteg. Ebből az alsó rétegből két darab cserepet sikerült kiemelni: egy fehér színű, kívül piros festésű késő középkori – újkori? oldalt és egy mázas néprajzi cserepet. Az alapárkokban régészeti objektum beásása nem mutatkozott.

A kertben a felszínről 1 őskori (bronzkori?) és néhány késő középkori vagy újkori cserepet gyűjtöttem.

A leletek az aszódi Petőfi Múzeumba kerültek.

KÖVÁRI KLÁRA

186. Galvács, Ronka-lápa (KÖH 75047)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) I

Bejelentés alapján 2009. július 6-án régészeti helyszíni szemlét tartottunk a Galvács határában található Ronka-lápa nevű völgyben. Gregóczi Gergő egyetemista (Miskolci Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történettudományi Intézet) korábban az ÉNy-DK-i irányú